

Role and significance of the institute of mortgage lending in the system of housing for military personnel

Shahruxh GAZIEV¹, Umid SHUKUROV²

Civil Law Department of the University public security of the Republic of Uzbekistan

ARTICLE INFO

Article history:

Received February 2021
Received in revised form
28 February 2022
Accepted 15 March 2022
Available online
25 April 2022

Keywords:

Armed Forces,
soldier,
housing,
mortgage,
pledge,
long-term preferential
mortgage loan,
subsidy,
bank.

ABSTRACT

This scientific article discusses the problematic issues of providing permanent housing for military personnel and members of their families on the basis of long-term preferential mortgage loans, their significance, the institution of mortgage lending, its historical aspects and legal framework, analysis of national legislation and a critical attitude towards it, foreign experience, as well as substantiated proposals and conclusions are given.

2181-1415/© 2022 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol3-iss2-pp192-198>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Ҳарбий хизматчилар уй-жой таъминоти тизимида ипотека кредити институтининг тутган ўрни ҳамда аҳамияти

АННОТАЦИЯ

Калит сўзлар:

Қуролли Кучлар,
ҳарбий хизматчи,
уй-жой,
ипотека,
гаров,
узоқ муддатли имтиёзли
ипотека кредити,
субсидия,
банк.

Мазкур илмий мақолада ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларини узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари асосида доимий уй-жой билан таъминлашнинг муаммоли масалалари, унинг аҳамияти, ипотека кредити институти, унинг тарихий жиҳатлари ва ҳуқуқий асослари, миллий қонунчилик таҳлили ва унга бўлган танқидий муносабатлар, шунингдек, хориж тажрибаси ҳамда асослан-тирилган таклиф ва хулосалар келтирилган.

¹ Professor of Civil Law Department of the University public security of the Republic of Uzbekistan, PhD in Law, Associate Professor.

² Student of the master's program at the University public security of the Republic Uzbekistan.

Роль и значения института ипотечного кредитования в системе обеспечения жильем военнослужащих

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

Вооруженные Силы, военнослужащий, жилище, ипотека, залог, долгосрочный льготный ипотечный кредит, субсидия, банк.

В данной научной статье рассматриваются проблемные вопросы обеспечения постоянным жильем военнослужащих и членов их семей на основе долгосрочных льготных ипотечных кредитов, их значение, институт ипотечного кредитования, его исторические аспекты и правовые основы, анализ национального законодательства и критического отношения к нему, зарубежный опыт, а также приведены обоснованные предложения и выводы.

Маълумки, бугунги кунда Қуролли Кучларимиз ҳарбий хизматчилари ва уларнинг оила аъзоларини доимий асосларда уй-жой билан таъминлаш муҳим ижтимоий масалалардан биридир. Масаланинг муҳим жиҳати шундаки, айнан Қуролли Кучларимиз мамлакатимиз тинчлиги, унинг мудофааси ва хавфсизлиги гаровидир. Биз ҳарбий хизматчиларни доимий асосда уй-жой билан таъминлаш деганда давлат томонидан уларга ўзлари истаган ҳудудда доимий яшаш учун шахсий уй-жойга эга бўлиш имконияти тақдим этилишини тушунишимиз лозим.

Ҳозирги кунда ҳарбий хизматчиларни доимий асосда уй-жой билан таъминлашда энг муқобил ва мақбул шаклларида бири бу уларга давлат субсидиялари ажратиш орқали узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари тақдим этишдир. Бунинг сабаби сифатида ҳозирги даврга келиб замонавий бозор иқтисодиёти шароитларида кўчмас мулк муносабатларида давлат улушининг тубдан қисқариб хусусий уй-жой бозори улушининг ортиб бораётганлигини кўрсатишимиз мумкин.

Э.В. Аванесов тўғри таъкидлаганидек: “Ҳозирги вақтда уй-жой қурилишини давлат бюджетидан молиялаштириш сезиларли даражада қисқариши, кўчмас мулк бозорида тижорат уй-жойлари улушининг ортиши муносабати билан уй-жой олишнинг ипотека кредити каби усули тобора муҳим аҳамият касб этмоқда. Инфляциянинг кескин суръатлари, хусусан, кўчмас мулк нархларининг ўсиши уй-жой нархлари ва фуқароларнинг даромадлари ўртасидаги тафовутнинг тобора кенгайишига олиб келади. Фуқароларнинг кўпчилиги қарз маблағларидан фойдаланмасдан туриб, масалан, олди-сотди шартномаси бўйича уй-жойга эга бўлишлари мумкин эмас” [1].

Албатта, ҳар биримизда ипотеканинг ўзи нима ва у қандай тушунча, у ўзининг келиб чиқиш тарихи, назарий ва ҳуқуқий манбаларига эгами деган савол туғилиши табиий. Қуйида бу ҳақда тўхалиб ўтсак.

Ипотека фуқаролик ҳуқуқи институтларидан бири бўлиб, у Қадимги Рим хусусий ҳуқуқи, ҳуқуқий тафаккури ютуғи остида юзага келган ва у шу давр иқтисодий ҳаёт эҳтиёжларини қондирадиган гаровнинг учта энг илғор шаклларида бири бўлган. Ипотека атамаси юнонча “*hypotheka*” сўзидан олинган. У юридик маънода биринчи марта милoddан аввалги VI аср бошларида шоҳ Солон томонидан қўлланилган. Қадимги Римда қарздорнинг девори чегарасида ўрна-тилган устунда сўзма-сўз “Ушбу мулк маълум баҳоси(миқдори) бўйича даъволарни

таъминлаш учун хизмат қилади” деб ёзиб қўйилган бўлса, бу ипотека деб ҳисобланган. Ўшандан бери “ипотека” сўзи гаровга нисбатан кўчма маънода қўлланила бошланди. Унинг номланиши дастлаб қадимги Римда ер гарови кредитини таъминловчи фуқаролик институти маъносида ишлатилган [2]. Гаровнинг дастлабки шакли “фидуция” (fiducia cum creditore) деб номланган. Фидуция деб агар гаров билан таъминланган мажбуриятлар қаноатлантирилган тақдирда, гаровга қўйилган ашё қарздорнинг мулкига қайтарилиши шарт билан қарздор олган мажбуриятини таъминлаш учун ашёсини мулк ҳуқуқи билан ўтказишга айтилган [3]. Гаровнинг ушбу шакли қарздор учун фойдали эмас эди, чунки у мажбуриятни бажармаган тақдирда, қарз миқдори ваъда қилинган ашё қийматидан сезиларли даражада кам бўлса ҳам, ушбу ашё қарз берувчига ўтар ва унинг ихтиёрида мулк сифатида қолар эди. Гаровнинг иккинчи шакли пигнус (pignus), яъни “қўлда гаров” деб аталиб, бунда ашё мулк сифатида эмас, балки фақат эгалик қилиш(ушлаб туриш) сифатида ўтган ва ўтказишда мажбурият қондирилган тақдирда, ашё қайтариб берилиши кераклиги ҳақида шарт қўшилган. Ипотека (hypotheca) гаровнинг учинчи, янада ривожланган шаклидир. У Рим классик претор эдикти даврида шаклланган. Гаровнинг ипотека шаклида ҳатто эгалик ҳам қарз берувчига ўтмади. У мулкдор ҳам ва мулк эгаси ҳам эмас, балки махсус гаров ҳуқуқининг субъекти бўлиб, у мажбурият бажарилмаган тақдирда, ўша пайтда ким бўлишидан қатъи назар, гаровга қўйилган нарсани, уни сотиш ва олинган даромадлар ҳисобидан қоплаш мажбуриятини бажаришини қарздорга нисбатан талаб қилиш имкониятини қўлга киритган. Даставвал ипотека қишлоқ хўжалиги томорқаларини ижарага олишда вужудга келган [4]. Кейинчалик алоҳида ҳолатдан (ёллаш) гаровнинг белгиланган шакли бошқа барча мажбурият-ларга ҳам кенгайтирилди [5]. Антик ипотека нарсаларни кўчар ва кўчмас нарсаларга бўлишни билмас эди. Ипотека муносабатлари очиқ расмий тартиб йўқ шароитларда мавжуд эди. Кейинчалик, Римда мутлақ монархия даврида, рескрипт чиқарилди, унга кўра иштирок жойида ёки учта ишончли гувоҳ олдида ёзма равишда ўрнатилган ипотека давлат томонидан белгилаб берилмаган ипотекадан устун бўлиши керак эди. Шунингдек, ер дафтарчалари тизими мавжуд бўлиб, унда ерга бўлган реал ҳуқуқлар киритилган ва улар билан танишиш берилган участканинг қарздорга тегишлилигини, гаровга қўйилганми ёки йўқлигини текшириш имконини берди [6].

Ипотека Ғарбий Европа қонунчилигида янада ривожланиб, у ерда кўчмас мулк гарови шакли сифатида қарала бошлади. Ушбу ҳуқуқий институтнинг ривожланиши ипотека тизимини мустақамлаш, яъни кўчмас мулк муомаласини тартибга солувчи қонунчилик ва ушбу муомалага хизмат кўрсатувчи ташкилотларнинг, биринчи навбатда, уни рўйхатдан ўтказган ташкилотларнинг фаолиятини такомиллаштириш билан бирга бўлди [7].

Юртимизда ипотека тарихи ва унинг, том маънода, ривожланиши Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси, Ипотека ва Гаров тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг қонунлари ва бошқа мазкур соҳада қабул қилинган кўплаб қонунчилик ҳужжатлари қабул қилиниши билан боғлиқ бўлди. Жумладан, Гаров тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг қонунига кўра ипотека гаров тури бўлиб, бир шахснинг бошқа шахсга мол-мулкни ёки унга бўлган ҳуқуқни мажбуриятларни таъминлаш учун бериши гаров ҳисобланади [8]. Ўз навбатида,

гаров мажбуриятлар бажарилишини таъминлаш усулларида биридик [9]. Ипотека тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси қонунининг 3-моддасига мувофиқ ипотека – бу ипотека тўғрисидаги шартнома асосида (шартнома асосидаги ипотека) ёки қонун асосида (қонун асосидаги ипотека) вужудга келиб, ипотека тўғрисидаги шартнома бўйича бир тараф – ипотека билан таъминланган мажбурият бўйича кредитор бўлган гаровга олувчи (бундан буён матнда ипотекага олувчи деб юритилади) шу мажбурият бўйича ўзининг қарздорга нисбатан пул талаблари бошқа тарафнинг – гаровга қўювчининг (бундан буён матнда ипотекага қўювчи деб юритилади) гаровга қўйилган кўчмас мулки қийматидан ипотекага қўювчининг бошқа кредиторларига қараганда имтиёзли қаноатлантирилиш ҳуқуқига эга бўлади (ушбу Қонунда белгиланган ҳоллар бундан мустасно) [10]. Айнан ушбу қонунларнинг қабул қилиниши мамлакатимизда кўчмас мулк муносабатлари, айниқса, қурилаётган уй-жойлар ипотекаси ва уй-жой бозорига банк ипотека кредит маблағлари жалб этилиши ҳамда, энг муҳими, аҳолини уй-жой билан таъминлашнинг қулай ва замонавий шаклларида ўтилишида тамал тоши бўлиб хизмат қилди.

Ҳарбий хизматчиларни ипотека асосида доимий асосда уй-жой билан таъминлаш тизими кўп йиллардан буён илғор хорижий мамлакатлар тажрибасида мавжуд ва бунда банк-ипотека кредити муносабатлари юқори даражада ривожланган.

Масалан, НАТО (Шимолий Атлантика шартномаси ташкилоти) мамлакатларида, асосан, ипотека кредитлари учун имтиёзлар қўллаш дастурларидан фойдаланилади [11].

Америка Қўшма Штатларида ҳарбий хизматчилар учун бозор қийматидан анча паст ставкада (фоизларда) ипотека кредитлари тақдим этилиши бўйича бир қатор давлат кафолатлари назарда тутилган дастурлар мавжуд ва ушбу дастурлар доирасида тақдим этиладиган дастлабки ипотека кредити маблағлари миқдори чекланмаган [12]. АҚШда тўғридан-тўғри давлат имтиёзли ипотека кредитлари фақат тиб америкалик ҳарбий хизматчи фуқаролар учун мавжуд.

Буюк Британияда ҳарбий хизматчиларга уй-жой сотиб олиш учун уларнинг йиллик даромадини ярми билан чекланган тўғридан-тўғри давлат имтиёзли ипотека кредитлари тақдим этилиши бўйича дастур мавжуд [13].

Шунингдек, Францияда ҳарбий хизматчилар учун маълум шартларга қараб, 15 минг евродан 25 минг еврогача миқдорда давлат ипотека кредитлари ажратиш бўйича дастур мавжуд [14].

Шу билан бирга, ҳарбий хизматчиларни уй-жойга эга бўлишларини қўллаб-қувватловчи дастурлар мавжуд бўлмаган мамлакатлар ҳам учраб туради.

Мисол тариқасида, Германияда ҳарбий хизматчиларнинг уй сотиб олишини қўллаб-қувватловчи махсус дастурлар йўқ. Бу мамлакатда ҳарбий хизматчилар Қуроли Кучлар билан узоқ муддатли шартномаси бўлиб, узоқ муддатли барқарор даромад олиш имкониятига эга бўлсагина, имтиёзли ипотека кредитидан фойдаланиши мумкин [15].

Россияда ҳарбий хизматчилар доимий уй-жой билан таъминланишда тўғридан-тўғри (бепул) уй-жой олиш ёки уй-жой сотиб олиш учун давлат субсидия маблағлари тақдим этилиши каби кўплаб имтиёзларга эга. Ҳозирги вақтда Россия Федерациясида ҳарбий хизматчиларни доимий уй-жой билан таъминлашнинг учта асосий механизми мавжуд:

- ижтимоий ижара шартномалари бўйича ёки бепул доимий уй-жой билан таъминлаш;

- уй-жой сотиб олиш учун субсидиялар бериш;
- ҳарбий ипотека ёки жамғариб бориладиган ипотека тизими [16].

Албатта, юқоридаги ривожланган давлатларда ҳарбий хизматчилар учун тақдим этилаётган имкониятлар ушбу тараққий топган давлатларнинг молиявий-иқтисодий салоҳияти билан ҳам узвий боғлиқ.

Назаримизда, Президентимиз ташаббуслари билан қабул қилинган 2022 – 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси[17] мақсадларидан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ҳарбий хизматчиларини узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари асосида уй-жой билан таъминлаш бўйича алоҳида давлат дастури қабул қилинса мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Юртимизда Қуролли Кучлар ҳарбий хизматчиларини узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитларидан фойдаланган ҳолда доимий уй-жой билан таъминлашнинг ҳуқуқий механизми ва асослари яратилган. Жумладан, илк бор ҳарбий хизматчиларга ипотека кредити тақдим этиш масалалари Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 14 сентябрдаги ПҚ–694-сонли қарори билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ҳарбий хизматчиларини уй-жой билан таъминлаш тартиби тўғрисидаги низомда [18] қисқача назарда тутилган бўлса, кейинчалик ушбу муносабатлар ва узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредити бериш шартлари алдоҳида тартибга солинган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 11 августдаги 619-сонли Қарори билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг ҳарбий хизматчиларига тураржой сотиб олиш (қуриш) учун узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари ҳамда якка тартибда уй-жой қуриш учун ер участкалари бериш тартиби тўғрисидаги низом қабул қилинган [19].

Фикримизча, бугунги кунга келиб, ушбу норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни қайтадан кўриб чиқиб уларни такомиллаштириш ёки янги таҳрирда қабул қилиш вақти келган. Масалан, Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг ҳарбий хизматчиларига турар жой сотиб олиш (қуриш) учун узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари ҳамда якка тартибда уй-жой қуриш учун ер участкалари бериш тартиби тўғрисидаги низомда узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредити олувчиларини ягона ҳисобга олиш(реестр юритиш) ва уларни навбатга қўйиш мезонлари ҳамда механизми белгиланмаган. Шунингдек, ушбу Низомда ҳарбий хизматчиларга тегишли узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари бўйича дастлабки бадалларни ажратишга оид иш жилди ҳужжатлари дастлаб ҳарбий қисмлар (муассасалар) кейинчалик тегишли идоралар марказий уй-жой комиссиялари томонидан кўриб чиқилиши ва дастлабки бадаллар ажратилиши юзасидан якуний қарор қабул қилиниши ҳамда мазкур жараёнда улардан ортиқча ҳужжатлар (хусусан, Низомнинг 10-банди назарда тутилган ҳужжатлар) талаб қилиниши бўйича нормалар белгиланган. Бу эса, ўз навбатида, Президентимиз томонидан сўнгги йилларда “фуқаролар эмас, ҳужжатлар ҳаракатланади” деган тамойил асосида қабул қилинган кўплаб фармон ва қарорлар мазмунига зид. Натижада, ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларига узоқ муддатли имтиёзли кредитлар бўйича дастлабки бадалларни ажратиш масалалари бюрократик

тўсиқларга ва инсон омилига боғланиб қолган. Бу эса охир-оқибат қонунийлик ва ижтимоий адолат тамойиллари бузилишига, энг ачинарлиси, мансабдор шахслар томонидан коррупцион жиноятлар содир этилишига яққол шарт-шароитлар яратиб беради.

Хулоса ўрнида таъкидлаш жоизки, бугунги кунда ҳарбий хизматчиларни узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари асосида доимий уй-жойлар билан таъминлаш масалаларини такомиллаштириш мақсадида қуйидаги тадбирлар амалга оширилишини таклиф қилган бўлар эдик:

- илғор хорижий мамлакатлар тажрибасидан, хусусан, Россия Федерациясида 2005 йилдан буён ўзининг ижобий натижасини бериб келаётган жамғарма ипотека тизими лойиҳасини Қуролли Кучлар таркибидаги вазирлик ва идораларининг молия-банк муассасалари билан ҳамкорлигида синов тариқасида жорий қилиш;

- 2022–2026 йилларга мўлжалланган Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ҳарбий хизматчиларини узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари асосида доимий уй-жойлар билан таъминлаш бўйича Давлат дастурини қабул қилиш;

- ҳарбий хизматчиларни узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари асосида доимий уй-жойлар билан таъминлаш бўйича амалдаги қонунчиликни хатловдан ўтказиш ва уларни такомиллаштириш, амалда ишламаётган ва ўз аҳамиятини йўқотган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни бекор қилиш ҳамда янги-сини қабул қилиш;

- узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредити олувчиларини ягона ҳисобини (реестрини) юритиш ва уларни навбатга қўйиш мезонлари ва механизми батафсил кўзда тутилган қоидаларни ишлаб чиқиш ва турли сансалорликларни олдини олиш, ошкоралик, адолат, холислик ва шаффофликка эришиш мақсадида электрон навбат тизимини жорий этиш ҳамда уни идоровий тизим ва тизимлараро автоматлаштирилган давлат хизматлари идоралари тармоқларига интеграциялаш;

- ҳарбий хизматчиларга “иккиламчи бозор”дан уй-жойлар сотиб олиш учун ипотека кредитлари бўйича давлат субсидияларини ажратиш масаласини кўриб чиқиш;

- узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари ажратилаётган ҳарбий хизматчилар ва уларни оила аъзоларига жойларда шинам ва қулай квартиралар тақдим этиш;

- ҳарбий хизматчилар ва уларни оила аъзоларига узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари бўйича банклар томонидан қўйилаётган устама фоиз ставкаларини камайтириш чора-тадбирларини кўриш;

Қуролли Кучлар таркибидаги вазирлик ва идоралар учун бир хилда амал қилувчи ҳарбий хизматчиларни уй-жой таъминоти тизимига (узоқ муддатли ипотека кредитлари асосида доимий асосда уй-жойлар билан таъминлаш, хизмат хонадонлари тақдим этиш, ижарада турганлик учун пул компенсация тўловларини амалга ошириш ва х.к) оид ягона қонун ҳужжатини қабул қилиш.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Аванесов Э.В. Ипотечное кредитование как способ приобретения права собственности на жилое помещение // «Современное право», 2007, – №4. – <https://demo.rosdiplom.ru/readyi2a1a2new.asp?id=104500>.
2. Щенникова Л.В. Вещные права в гражданском праве России. – М., 1996. – С. 64. Источник: <https://www.sovremennoepravo.ru/>
3. Новицкий И.Б. Основы римского гражданского права. 3-е изд. — М., 1972. С. 136. Источник: <https://www.sovremennoepravo.ru/>
4. Щенникова Л.В. Указ. соч. С. 65. Источник: <https://www.sovremennoepravo.ru/>.
5. Новицкий И.Б. Римское право. – М., 1993. – С. 114. Источник: <https://www.sovremennoepravo.ru/>.
6. Там же. С. 115. Источник: <https://www.sovremennoepravo.ru/>,
7. Аванесов Э.В. Ипотечное кредитование как способ приобретения права собственности на жилое помещение // «Современное право», 2007, – № 4. <https://demo.rosdiplom.ru/readyi2a1a2new.asp?id=104500>.
8. Гаров тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 1 майдаги 641-I-сон қонуни (янги таҳрири) 1, 4-моддалари. <https://lex.uz/ru/docs/59914>
9. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси биринчи қисм. <https://lex.uz/docs/111189>
10. Ипотека тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг 2006 йил 5 октябрдаги ЎРҚ–58-сон қонуни. <https://lex.uz/ru/docs/1063359>.
11. А.Д. Андряков 2021 – Сравнение стоимости различных механизмов обеспечения постоянным жильем военнослужащих в РФ. <https://cyberleninka.ru/>.
12. Программы льготного ипотечного кредитования военнослужащих Министерства по делам ветеранов (VA), URL: <https://www.va.gov/housing-assistance/home-loans/loantypes/>,
13. Программа помощи в покупке жилья для военнослужащих «Forces Help to Buy», Минобороны Великобритании, URL: <https://www.gov.uk/guidance/forces-help-to-buy>,
14. Условия ипотечного кредитования для военнослужащих, Минобороны Франции, URL: <https://www.defense.gouv.fr/familles/votre-espace/memento-de-l-action-sociale/votrelogemen>,
15. А.Д. Андряков 2021 – Сравнение стоимости различных механизмов обеспечения постоянным жильем военнослужащих в РФ. <https://cyberleninka.ru/>.
16. А.Д. Андряков 2021 – Сравнение стоимости различных механизмов обеспечения постоянным жильем военнослужащих в РФ. <https://cyberleninka.ru/>.
17. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 29 январдаги ПФ–60-сон Фармони билан тасдиқланган 2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси. <https://lex.uz/docs/5841063>,
18. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 14 сентябрдаги ПҚ–694-сон Қарори билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучлари ҳарбий хизматчиларини уй-жой билан таъминлаш тартиби тўғрисидаги низом. <https://lex.uz/docs/1354563>.
19. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 11 августдаги 619-сонли қарори билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучларининг ҳарбий хизматчиларига турар жой сотиб олиш (қуриш) учун узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари ҳамда яқка тартибда уй-жой қуриш учун ер участкалари бериш тартиби тўғрисидаги низом. <https://lex.uz/docs/3307327>.